

Domis (De) Maurizio crs., *Novitiorum
Congregationis Somasc. magistro monita Mauritii de
Domis Praep. Gen. eiusdem Congregationis.* Venetiis,
tip. Gaspari 1865, pp. 28 (1 ed. 1624; ma già editi in
italiano nel 1622! cfr. Stoppiglia, *Statistica*, vol. II,
pag. 179: “*Regole da osservarsi da' Novizi della
prima e da' Giovani della seconda probazione de'
Chierici Regolari della Congregazione di Somasca e
della Dottrina Cristiana in Gallia con alcuni avvisi
alli loro Maestri.* Brescia, per li Sabba 1622, in 8°).

«Novitiorum
Congregationis somasc. Magistro
MONITA
Mauritii De Domis Praep. Gen.
eiusdem Congregationis.

I

Cuiusmodi esse debeat.

Optaremus equidem, si humanae naturae conditio
pateretur, ut aliquis humanum fere praetergressus
fastigium, caelestem in terris vitam ageret, nostris
Novitiis educandis, et imbuendae iuventutis eum
virum praeceptorem accersere, qui plane caelestibus
esset virtutibus adornatus.

Deposceret enim praestantissimum religiosae

perfectionis institutum, virum omnibus virtutibus insignem, et iis animi dotibus conspicuum, quae illum humana sorte nobiliorem indicarent. Nam si regendis quibuscumque animalculis longe omnium praestantissimum hominem ductorem praeficimus, quidni ad gubernandos homines, caelestis homo, et humana nobilitate excelsior, et excellentia praestantior esset advocandus? Enim vero, si iis praeceptionibus informare debet adolescentes, quibus per viarum veluti compendia ducantur ad caelum, et iis virtutibus instruere, quibus praeculti divinis oculis placere possint, certe non solum omnium peritissimus, sed excultissimus esse debebit. Hinc sapientissime magnus ille Basilius sensit, tum demum Monasteriorum optime se habere, cum Monacis praeficitur prudentior, et instituendae virtutibus iuventuti melior. Quamobrem in huiusmodi magistro eligendo, quam oculatissimi erunt Superiores nostri, ex qualibet enim mala alterius cuiuscumque officii administratione, temporale aliquod damnum, quod facile reparari possit, impendet, ex mala vero iuventutis educationis spiritualis imminet ruina, et huiusmodi malum, quod vix unquam queat profligari, latius quippe serpit, in posteros manat, totamque Congregationem in perniciem trahit deplorandam, ac proprio occasu convolvit.

Novitiis itaque virtutibus informandis ii erunt praeficiendi, qui spectabilis vitae, et probitatis inter

nostros habentur. Quia vero, ut dicebamus, isti plane divini, ac caelestes esse non possunt, et homines cum sint, aut humana prorsus dediscere nequeant, et passiones convellere, aut omnia possint hausisse prudentiae praecepta, ideo, ut optimam iuventutis in via Domini informandae ineant institutionem, haec monita iuverit subiecisse.

Novitiorum igitur Magister cum primis studebit se humiliter agnoscere, et se ipsum diligenter excutiat, propriosque defectus exploret; cognitio enim sui ipsius maxime necessaria est aliorum curam gerenti. Nam cum alios corrigere debeat, a seipso sunt prius ea omnia tollenda vitia, ac prorsus extirpanda, quorum voluerit alios coarguere, ne eadem sibi exprobrentur, illudque evangelicum dictum obiiciatur: Quid vides festucam in oculo fratris tui, et trabem in oculo tuo non vides?»(Luc. 6, 41) Quin enim Magistri praeceuntis exempla magis ad virtutem impellunt, ed ad suadendum sunt efficaciora. Iuxta illud philosophi dictum: longum iter per verba, breve et efficax per exempla; homines quippe amplius oculis, quam auribus credunt.

Ex hac sui ipsius cognitione duae praecipue virtutes emanabunt: humilitas, et mansuetudo, in quibus totius huius officii summa consistit, et optima, ac prudens iuventutis institutio innititur.

Mansuetudine primum opus est iuvenum praeceptori, ut nativos eorum defectus, pravos propensiones, et

vitia naturae aequiori animo sciat tolerare, eademque paulatim cum aetate crescentia, maxime comitate, et prudentia norit resecare, non agresti modo, aut violento cum illis aget; magis enim exasperantur iuvenum animi saepe, tantum abest, ut emendentur, severam adeo, ac rigidam disciplinam perosi. Quin non satis fiderent praeceptoris iuvenili adhuc sensu vigente, et saeculi reliquiis, quae tenacius adhaeserunt, obnitentibus.

Interdum erit illorum erroribus connivendum, dissimulandae saepe iuveniles levitates: maxima dexteritate, et prudentia opus erit, ut sciat comitate severitatem condire, ne acerbitas severitatis lenimen superet comitatis, et plagam faciat ampliolem; quae aliquando placidis est lenienda verbis, aliquando acri reprehensione utcumque sananda.

Detegendus vero erit Adolescenti suus morbus, ut suismet oculis videat, quam multis egeat medicamentis, quibus ab animi illa infirmitate convalescat.

Benignus, et facilis sit Magister, et moribus, et natura, ut si aliquando, iuvenum irritantibus erroribus, acrius, et vehementius sit in illos invehendum, se tamen semper ab ira prorsus alienum ostendat, et ab omni animi passione, quae suspectum eum reddat minus bene propenso erga illos esse animo: atque ita arguat, et corripiat, ut ipsorum se causa id facere plane compertum habeant. Caveat Magister, ne iniuriosis

acerbisque in reprehendendo verbis utatur, ne eos a religioso suscepto instituto deterreat, sed suavi, miti, placida suasionem ad virtutes invitet.

Mansuetudinem individua veluti comes sequitur humilitas, quae in Novitiorum Magistro adeo debet effulgere, ut nihil in aliis virtutibus se profecisse putet, si haec sola desit, et alias minus splendescere, nisi humilitatis ornamentum adsciverint. Minime suae tantum prudentiae, aut doctrinae confidat; nam saepe experientia compertum est, viros alioquin doctissimos, maximae prudentiae, atque solertiae, instituendis Adolescentibus in iis, quae sunt pietatis, et spiritus, nihil, aut parum admodum profecisse virtute humilitatis absente; alios vero minoris scientiae, et doctrinae, sed humilitatis ornamento praestantiores in iuventutis educatione ista, quae ad pietatem, et spiritualem profectum promovet, uberrimos fructus attulisse. Apertissimum scilicet argumentum, hoc esse Dei, non humanae prudentiae, ac sapientiae opus, qui humilibus adstat, et superbis resistit. (Iac. 4, 6).

Cum Saul asinas quaerens, se de tribu, et domo minima minimum prophetae Samueli declarasset, tum commodum rex Israeliticae gentis inauguratus, et sacrosancto est oleo inunctus (I Reg. X); haud secus Magistrum Deus illuminabit, et ad informandam iuventutem efficiet prudentiorem, si de se humiliter senserit. Charitate etiam erga Deum, et proximum praeferveat Magister novitiorum, se divini honoris

zelo, quam maxime perurgeri demontret, se omnibus aequae comem, benignum, clementem praebeat, aequae omnes, quos pietatis, et virtute informat Adolescentes, complectatur, et qui Patris Spiritualis personam gerit, rerum spiritualium studeat thesauros etiam cumulare, caelestesque opes adaugere, quas discipulis abunde ex aequo ardens charitate impartiat, ut eorum ratio postulabit, sive auxilio spirituali opus fuerit, sive consilio aliquo salutari. Quapropter eos quotidie Deo enixe commendabit, divina eorumdem necessitatibus occurrentis auxilia implorabit, S. Jobi imitatus exemplum, ne forte peccaverint filii mei (Iob. 1,5). Quod si alicuius contumacia, et procacitate animadverteret, charitatem erga illum suo in corde defervescere, aut amorem imminui, opem statim divinam impleret, ne odium charitatem pellat, pro illo preces effundat, eritque paratus infirmitati commiserari, errorem condonabit, etsi exterius indignationem, et iram simularet, ut vel criminis admoneat, vel a contumacia deterreat.

Curret etiam quam maxime, ne alicuius spectabiles mores, praeclaraeque animi dotes, aut nobilis, ingenuaque indoles, pectori, ad eum magis amandum, quam alios, amoris faces accendant, aut peculiari in hunc magis affectu propendat; si vero in aliquem ob egregias virtutes propensiori se animo esse cognosceret, ne suam illam propensionem vel tantillum patefaciat; valde hoc enim suo muneri recte

perfungendo obsesset: personarum quippe discretio plurima inferre solet damna, tranquillitatem perturbat animorum, rumores, ac tumultus suscitatur, obmurmurationibus ansam praebet, et pravas gignit aliorum mentibus suspiciones. Enascentem igitur hunc privatum in aliquem amorem, et propensionem statim opprimat, et penitus confodiat.

Proinde aequitatem in dividendis muneribus, aut officiis servet, et ita indifferens sit Novitiorum rebus procurandis, ut quocumque tempore paratus sit, sive Deo, sive hominibus sui perfuncti muneris rationem reddere. Pervidebit idcirco sedulo, quod officium cuique conveniat, quodnam aptius munus. Crebro Novitiorum Regulas recolat, saepe instituta recurrat, ut si adverterit aliquid Adolescentes offendere, ac praecepta violare, sciat opportune occurrendo praestantissima adhibere medicamenta, nec ullum sinat praeceptum negligi.

Praeceptis iudicium, ac consilium cohibeat, ne celerius, quam oporteat, proponendo, aut deliberando, facti postea illum poeniteat.

Si naturali aliquo se vitio laborare compererit, studeat illud quantum poterit emendare, vel alia virtute compensare, aut ita obtegere, ne prodat, et in actum erumpat. Si quando apud Superiorem Adolescentum errores deferre necesse fuerit, non amplificet, vel imminuat culpam, sed candido, sinceroque animo factum enarret; nihil autem deteget, quod ipsius fidei

fuerit secreto concreditum.

Atqui prudentiam eam in Novitiorum Magistro requirimus, quae possit esse quam maxima. Haec enim illum manu ducit, actiones dirigit, animi passiones compescit. Ex hac optimum iuventutis regimen, institutio, et aliorum moderatio pendet. Quasi quisquam destituatur, incredibile dictu est, quam transversum rapiatur, in eos labatur errores, qui vel a malesano homine essent metuendi.

Quam prudens enim, quam solidi animi, et multae experientiae, debet esse ille, qui subditus cum sit, aliis imperat inaequalibus aetate, varii ingenii, diversae naturae, et qui plerumque optimam, et religiosam disciplinam difficulter amplectuntur.

Quare ut diversitas erit ingeniorum, ita diversam adhibebit rationem; Adolescentulos admoneat susceptum habitum maturitatem quandam animi, et severitatem morum secum afferre, eosque supra aetatem evehere, proinde superandam esse iuventutem moribus severioribus, dedecere multa religiosum virum, quae saecularibus honeste conceduntur; dimittendos esse pueriles ludos, gravemque ac probatam virilem personam induendam.

Quia vero iuvenilis calor difficulter potest defervescere, eos externo aliquo opere, sed exigui laboris exercendo, occupabit, ut sit aliquid, in quo aetatis ardorem extinguant. Ubi aliquando ab oratione, aut lectione, aut spiritualibus exercitiis, iuvenilis

quidam torpor; aut aliarum rerum appetitus remorabitur, iis studeat, ut sibi fidant, intima cordis aperiant, huiusmodi segnitiam patefaciant, ut principiis obstet. Quod ut facilius consequatur, nonnihil indulgentius cum illis aget, honestaeque alicui petitioni morem geret: et sic paulatim ad aliquam mortificationem aligendam illos disponet: nihil vero sinat agere citra obedientiam, quam admonebit esse divinis oculis acceptissimam, quae omnes religiosi viri actiones Deo gratias afficiat, et meritorias, quamquam in naturae necessitatibus sit illis indulgendum, dictante Apostolo, sive ergo manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite (1 Cor. 10,31)

Quos viderit grandioris aetatis, ita tractet, ut omnia eorum intima rimetur, et ponderet: scrutetur, quo spiritu ad religionem inducantur, quod ex eorum simplicitate, et confidentia facile cognoscet. Iubeat eos interdum aliquid difficile factu exequi. Hortetur, ut praesenti animo sint, et daemone tentationibus strenue obluctentur, nec aegre ferant, si palam de eorum defectibus arguuntur. Haec enim aetas solet esse vividior, et iracundior, subitisque animi motibus effervesce, ob malum saeculi habitum, qui eorum moribus inolevit quem partim castigando, partim adhortationibus conabitur prorsus abolere.

Alios vero, vel aetate matura graves, aut litteris, et officio insignes alia ratione reget, quos in duo genera

distribuimus; aut enim res spirituales callebunt, aut erunt earundem prorsus ignari.

Si tantum erunt doctrina conspicui, et scientia ornati, sed promptae, alacris voluntatis ad nostram vitae rationem suscipiendam, eos omnino prohibeat, vel legendo, vel disputando ostentare doctrinam, et ab omni munere amoveat, in quo possint suam scientiam patefaacere: quo nihil est rebus petatis, et spiritus perniciosius; qui enim ita sunt affecti umbratilem tantum extrinseco habitu Religiosi viri faciam referunt, caeterorum nihil veri religiosi habent.

Auctoritate enim ob doctrinae, qua pollent, excellentiam, ea sibi licita esse existimant, quae magnam tum creant in rebus spiritualibus oscitantiam, atque segnitiem, tum vero maxime Religiosum virum Christi imitationem profitentem dedecent.

Hoc nequissimo consilio plane usum humani generis hostem, ut primam illam absolutam, perfectamque D. Francisci religiosam disciplinam, remitteret, illius cultissimi ordinis historiae testantur: ratus nimirum est fore, si huiusmodi viri docti vento scientiae inflati in eos ordines adscriberentur; ut ab illa severa disciplina deflecterent, et a suis institutoribus degenerarent.

Quapropter ubi semel istorum doctrinae, et scientiae patres experimentum fecerunt, et plane cognoverint quantum emineant, crebris eos mortificationibus tentabunt; humillima videlicet, et vilia quaeque ministeria imponent: silentium illis opportune

indigent: in spiritualibus collationibus iubeat Magister eos de rebus propositis aliquid edisserere: ex eo enim facile coniciet, quantum in via Domini profecerint, vel retrocesserint. Istorum siquidem fermo, et ratiocinatio semper erit artificio quodam exulta, composita, limata, subtilibus e theorica petitis argumentis concinnata; omnem vero dabit operam Magister, ut practicam doctrinam moralem tantum afferant.

Si vero cum doctrina summam etiam pietatem habuerint coniunctam, et singularem morum probitatem: nullo pacto permittat superior eos professorum munia obire, nisi expressam facultatem admodum Rev. Praepositus Generalis concesserit: invadet enim paulatim eorum animum quaedam titillatio, sibi que adblandientur, perinde ac si ad alios regendos fuerint a Deo accersiti in Congregationem, non ut regerentur: hi semper novi aliquid inducent eodem spiritu suggerente. Opportuna igitur hos adjuvandi ratio haec erit: maxima diligentia pervidere, et fervorem illum spiritus cum perfecta voluntatis coniungant abnegatione, et denuo parvuli evadant, amoto penitus fastoso illo doctrinae tumore, et sui existimatione.

Curabit Magister, ut istos saepe mortificando, aliis praebeat mortificationis exemplar: offeret occasionem augendi spiritus fervorem, et constabiliendi eam practice virtutem, quam doctrinae praeceptis

hauserint. Devitabit vero Magister omnes prorsus cum istis disputandi occasiones, omnemque aditum ostentandae doctrinae intercludet; saepe enim isti huiusmodi motibus excitantur; atque ad eo, quamvis non leviter esset in disciplinis Novitiorum Magister versatus, declinet omnes cum illis disputationem congressus. Nam huiusmodi disputationes daemonis quandoque dolo excitantur ut superioris, vel contemptum in istorum animis creet, vel saltem observantiam imminuat: suapte enim natura suo quique ingenio, sententiaeque arridet, et suam magni aestimat opinionem. Denique cum illis veluti cum Novitiis agatur, qui sunt rebus spiritualibus instruendi, et identidem mortificandi: non saeculi rebus, aut doctrinis exercendi. Compescat igitur, quantum poterit, hos ingentes spiritus scientiis tumidos: sed ea ratione, quam tempus, occasio, et prudentia dictabit. Iam vero in omni rerum difficultate Novitiorum Magister ad orationem, tamquam ad praesentissimum omnium malorum remedium, confugiet: ea enim regetur, et veluti collyrio, oculorum lippitudo sanabitur, ut prudentius, quae agenda sunt possit prospicere. Hallucinatur enim saepe, qui sua tantum nititur prudentia, et experientia rerum, qui vero sibi minime fidens, urgente necessitate, divinum oratione auxilium implorat, caelestes haurit afflatus, quibus mens ad actiones dirigendas divino lumine illustratur: nullum autem est tempus, nulla adeo exigua

necessitas, in qua orationis ope non indigeamus. Quod est tempus, ait Pontifex Caelestinus, in quo orationis auxilio non indigemus? Quare cum viderit Magister se aliqua premi rerum difficultate, in Deo spem omnem ponat, insistet, ut ait Apostolus, obsecrationis nocte, dieque, et orationibus Deum .(1 Tit. 5,5)

Atque ut aliis sciat rectam pietatis, et spiritus augendi rationem aperire, et ad caelum viam commonstrare; eorum peritissimus esse debebit, quae libri spirituales docent.

Primum igitur necesse erit diligenti lectione divum Basilium percurrisse, meditationes, confessiones, et maiorem partem operum divi Augustini perlustrasse; libros Morales divi Gregorii, divum Bernardum, opuscula divi Bonaventurae, Ugonem de sancto Victore, beatum Laurentium Iustinianum, sanctum Effrem, Blossium, Cassianum, Climacum, Landulphum de vita Christi, Thomam de Kempis, Gersonem, Dyonisium Cartusianum, et huiusmodi libros spirituales lectitasse; ex libris vero italico sermone conscriptis, Granatam, Avilam, Arias, divae Catharinae Senensis opera, et Sanctae Theresiae, Rodriguez de spiritualibus exercitiis, Platum de bono statu Religiosi. Vitas Sanctorum Patrum, quibus suam, Novitiorum vitam conformet; et quoniam plura sunt de rebus spiritualibus volumina, quam quae hominis aetas legere possit, idcirco meliora, et utiliora seliget:

iisque utatur ad Novitios pietate, probitate, et religiosa perfectione imbuendos.

Haec assidua orationis, et lectionis exercitia mirifice Magistrum adiuvabunt, ac illustrabunt mentem, ut affectum, et spirituum varietatem internoscat, et sciat quomodo se gerere debeat in singulis seorsum examinandis, ac solandis cum aliqua tentatione afflictantur, quod frequentissime evenire solet. Atque cum magni Novitiorum salutis intersit, et recti regiminis ratio postulet, tollere quidquid pacem queat perturbare, et mutuae charitatis vinculum dissolvere: loquaces linguas quorundam, et delatrices, discordiae semina inter fratres serentes compescat.

Hoc maxime invigilabit animo, ne inter Adolescentes ulli sermones habeantur, quam qui ad pietatem, et virtutem conferant, ut quaecumque rixandi, et detrahendi tollatur occasio, neve importunis, ac inanibus eloquiis spiritus elanguescat, quem pii sermones, et sanctum silentium accenderent.

At enim ut facilius, quo pede claudicent, quoque affecti sint animo Adolescentes dignoscat Magister, alicuius Patris notae probitatis, et gravitatis opera utetur, qui per speciem Magistri severitatis arguendae, et de illius nimio rigore cum Iuvene conquerendi ab illo intimum animi sensum extorqueat, ut illius affectus, spiritus, devotio, et animi propensio perspicue cognoscatur.

Caeterum hac in re, ut maxima prudentia opus est, et matura consideratione; ita Magister nihil temere agat,

et exploratis internis Adolescentis arcanis, ea ratione morbo occurret, quam dictabit prudentia, et necessitas postulabit.

Quoddam tormenti genus, ut aiunt, est mensa, in qua vino et cibis animus factus hilarior, secretiora imprudens, et nolens consilia detegit, et intimas naturae aperit, propensiones.

Idcirco in recreationibus praecipue, quae fiunt extra Collegium ex cuiusque gestis, actionibus, hilaritate, levitate, modestia optime exploret, quo inclinent Adolescentium animi, et libentius ferantur eorum qualitates; mores, propensiones notet: et ubi adverterit aliquid corrigendum, in aliud tempus opportunum correctionem reiiciet, (nisi rei gravitas praesens enascenti morbo medeatur, cum ipsi culpas ex more accusabunt suas, aut in sacello eodem vesperi coarguat, quidquid indecenter factum viderit.

Non sinat alterum alterius causae patrocinari, aut multo minus aliquem ex Patribus; hoc enim privatae amicitiae, secretaeque familiaritatis indicium est, quod quamdam in animis adolescentum generat audaciam, et maxime Praeceptoris imminuit auctoritatem.

Quod si contingeret, ut intima huiusmodi familiaritatis inter Patrem, et Clericorum aliquem iniretur, statim Magister eam deferat ad Superiorem, qui omni conatu tales amicitias dirimat, et perniciosissimae rei supprimat principia.

Enitetur vero Magister, un inter Adolescentes honesta

aliqua aemulatio excitetur, qua vehementius ad virtutem incendantur. Quod enim ipsa virtutis species et venustas, aut Superioris adhortationes, aut Praeceptoris monita non possunt, aemulatio plerumque consequitur.

Caveat quam diligentissime poterit, ne quid mali de se, vel imaginantes, suspicentur; proinde quemque coram omnibus alloquatur, aut audiat; et ita omnibus se gerat actionibus, ut imprudentiae argui non possit. Libenter audiat superiorum documenta, et consilia aequo animo complectatur: eorum siquidem consilio, et voluntati si, veluti divinae, obsequetur, nequaquam fallat unquam, vel offendat: contra vero si sua tantum nitatur prudentia saepissime prolabetur.

Quaecumque suas actiones ita ponderabit, ac diriget, ut a nemine possit reprehendi: cautissimus scilicet sit in omnibus, et suspensus, quod aiunt, pede incedat.

Numquam iratus quempiam aut arguat, aut corripiat: si tamen res tulerit, crimen disserendo amplificet, et graviori urgeat reprehensione, qua non se ira commoveri, sed ipsius, quem reprehendit, salutis causa, et communis commodi zelo praeseferet necessitate se compulsus corripere, ut deinceps huiusmodi culpas studiosissime declinet: hac ratione adolescentes delicta cognoscent sua, et aequiori animo mulctam subibunt. Nunquam leviores errores severiori poena castiget; nam facile a se adolescentium animos ita abalienabit, ut ipsius agrestem inclementiam

perosi, respuant postea, quam adhibebit medicinam. Sunt plerique tantae dexteritatis, et prudentiae, ut dum poenam augment, maiorem etiam erga se amorem concilient, et dum acrius invehuntur in Adolescentes, maiori ab ipsis observantia colantur. Alii vero contra, sive agresti natura, sive rerum imperitia, ita difficiles, et morosi sunt, ut omnes eorum actiones, verba, reprehensiones etiam lenes Adolescentes exhorrescant. Quamobrem sit omnibus benignus, clemens, facilis, urbanus, non solum quo sibi magis fidant Adolescentes, sed etiam, ut maiorem deferant honorem, cuius parens, et nutrix est Adolescentum benevolentia.

Sed haec, et alia Praeceptoris Novitiorum gravissimo muneri utiliora consilia, et monita, quae longum esset recensere, vel ipse experientia, vel oratione, ad quam saepe confugiet, et maiorum hauriet ex monumentis.

II

De iis, quae Magister Novitium debet edocere.

Tam verum esse illud Apostoli dictum, quam optimum, saepissime reipsa comprobatum est. Nolite errare, Deus non irridetur, quae enim seminaverit homo, haec et metet. (Gal. 6,7), perinde ac si diceret:

nemo sibi persuadeat se aliquem finem assequuturum, nisi opportunis, et accomodatis ad finem mediis utatur, talis erit messis, qualis extiterit sementis.

Itaque cum vehementer optemus nostros Novitios tales evadere probationis anno, ut noncupatis votis optimi sint professi: Magister iis virtutibus illos informare debet, quarum ope in vinea Domini strenue adlaborent.

Hoc discriminis inter morales scientias, et speculativas intercedit, quod istae commentatione tantum, et contemplatione comparantur, illae vero, nisi actionem coniungas, et usum, minime perfecte condiscuntur.

Dabit igitur impense operam Magister, ut Novitii in iis virtutibus e morali philosophia petitis se maxime exercent, quibus illos informabit.

Illud vero conabitur cum primis ostendere, quantum divinae debeant bonitati, quod eos suo numine misericorditer adeo afflarit, e mundo selegerit; praerogativa magno reponenda loco, beneficium tam insigne, vix minimae Christianorum parti concessum. Quantum aegre patiatur Deus, eos tanto abuti munere vocationis, et beneficio plane caelesti; maximam tanto beneficio iniuriam irrogari obnunciet, si non celeri gradu ad perfectionem et virtutis fastigium enitantur. Saepe proponat Congregationis instituta, regulas, ut eas non solum memoriae commendent, sed etiam quodam amore, et pietate, vel sacrosanctas colant, hilarique animo complectantur, futurae veluti suae

sanctitatis instrumenta, et praesidia ad aeternam felicitatem comparandam firmissima: custodi legem atque consilium, et erit vita animae tuae, inquit Sapiens in proverbiiis (Prov. 3,21).

Hortetur etiam, ut quamcumque constitutionem, etiam de re minima, diligenter servent, a minimis enim incipit daemon religiosam disciplinam laxare, ut paulatim, ac sensim ad graviora transgredienda pertrahat, nec minori crimini dabitur a Deo negligenti Religioso minima, quam maxima non custodivisse. Inquit enim D. Bonaventura, minima neglecta eo turpius maculam moribus ingerunt, quo vitari facilius cognita potuerunt: solutio legum minimarum maximas etiam dissolvit: et, qui fidelis est in minimo, et in maiori fidelis est (Lc 16,10) testatur divina Veritas: quamobrem si perfectioni inhiant, de rebus quoque minimi momenti solliciti laborent.

Sed difficilius est eorum mentibus devotionem, et pietatem inserere, utpote qui e saeculo recens venerint ad Religionem. Quare studebit Magister diligentius, ut devotionis studio se totos dicent, ex quo propediem reliquas virtutes acquirent. Quod si aliquis erit, qui ultra communes orandi, aut psallendi horas maiori orandi desiderio teneretur; indulgeat huius, si expedire viderit Magister, piis votis, ni tamen domestica exercitia impediuntur.

Verum eam praesertim orandi rationem edoceat, quae, quia subitis affectibus incitati, divinum cor, repentinis

veluti ex arcu emissis sagittis eiaculamur, iaculatoriae orationis nomen sortitur. Hoc enim orandi genus non solum conservat, sed etiam auget devotionem.

Doceat Novitios suos modum orandi, rationem conscientiae examinandae, moveat intimos animi sensus esse retegendos; declaret undenam mentis distractiones oriuntur: ea denique omnia accurate patefaciat, quae ad fervorem spiritus, vel acquirendum, vel augendum pertinere videbuntur.

Adultiores, et proveciores aetate maiori indigent cura, et studio, ut qui ingenio sint vividiori, et fervida aetate afflicentur; nec ita faciles sint ad secreta animi arcana pandenda.

Quare oculatius, et cautius cum iis agendum erit, et maiori industria erunt adiuvandi; non sinat eos

Magister suis obtegendis consiliis assuescere; facilius siquidem a daemone decipiuntur, cum in via

salebrosa, et difficili ductore careant; et si quis (ut diximus cap. VI de obedientia) patefacere

conscientiam suam renuat, eum puniat; ea tamen ratione, ut sui ipsum erroris poeniteat, non augeat indignationem: in quo magna prudentia et dexteritate

opus est, ut quae difficilia sunt et maxime displicent, quale est sua arcana ex intimo corde refodere, fiant

suavia, et ultro appetantur. Eos doceat quomodo

possint e piorum librorum lectione spiritus fructum

haurire; moneat, ut praeparent mentem quotiescumque ad spirituales exercitationes accedent.

Plurima edisserat de obedientiae virtute, longius in illa laudanda provehatur.

Et quia longe efficacissime exempla suadent, nunquam in more illi sit dicere, Facite, bel Fac, sed faciamus, et si prius operibus accingat, primus labores suscipiat. Si enim primus, datis signis, in chorum, in capitulum, in triclinium venerit, erubescant discipuli se Magistri promptitudine argui inertiores. Doceat, inquit Laurentius Iustinianus, magis vita, quam verbis; ipsius mores subiectorum documenta sint. Haec confirmet Sanctorum exemplis, illudque D. Gregorii subnectat; obedientia sola virtus est, quae virtutes caeteras menti inserit, insitasque custodit.

Demonstrabit maximo hanc apud Deum loco esse virtutem obedientiae, cuius actus plurimis, et iis maximis rependit beneficiis. Nullam vero religiosum virum acquirere perfecte virtutem, sine huius conciunctione, et adminiculo, vel posse diutius insidere.

Iam vero duas in partes D. Bernardus, quod magni intererit Magistrum advertere, virtutem obedientiae distribuit. Aliqua enim fiunt permittente Superiorum obedientia, aliqua iubente Superiorum obedientia.

Maioris haec semper sunt meriti, prima suspectiora; in his enim nostra voluntati obsecundamus, immo ipsam nostram imperantem voluntatem sequimur, et, ut ait D. Gregorius, obedientia tunc velamentum quoddam malitiae est. Sincerius vero in aliis, quibus ipsam

Superioris voluntatem praeceuntem sequimur,
obedientiae virtus apparet.

Gradus obedientiae declaret, persaepe Novitios
aliquibus difficilioribus, et perarduis actibus
obedientiae tentabit; non quidem illis insignioribus, et
mirificis, quorum olim Sancti Patres absolutissimae
obedientiae, et sanctitatis exempla nobis admiratione
quidem digna, non tamen inconsulta imitatione
reliquerunt. Quo vero magis minora imperarit
facienda, eo magis promptam ad obediendum eorum
voluntatem explorabit, intelligetque quanti aestiment
virtutem obedientiae, quamve superiorem revereantur.

Ad caeteras etiam virtutes comparandas Adolescentes,
inflammet, quae quia non nisi diuturno tempore
acquiruntur, sensim earum amorem in Novitiorum
mentes insinuet, et ab obedientia ad reliquas gradum
faciet. Modestiam apprime commendat, adeo
religioso, et puberi, maturo etiam necessariam viro, ut
donec ista splendescat, saecularem soboleat personam;
quae praesertim adolescentium est praeclarum, et
praecipuum ornamentum. In qua comparanda, quia
primum est cum multiplicibus passionis monstris
colluctandum, et mores saeculi resecandi; magno
studio, et labore opus est. Sed ubi arduum deterret
opus, ipse Magister dux praeceat, et suo salebrosam
viam complanet exemplo, eam modestiam, et animi, et
corporis compositionem praeseferendo, quae possit

Adolescentes ad illam assequendam incitare.

Caeterum studiosius curet, ut Novitii Laici hac praecipue sint virtute insignes; nam cum soli plerumque domo egrediantur, et cum saecularibus agunt, nullo comite teste: facilius possunt aliquam sua immodestia religioni maculam inferre, et quod multorum diu peperit virtus, uno, vel altero actu disperdere. Quare saepissime erunt probandi, an animum hac virtute excoluerint: an se exterius composuerint, et efficacius suadendi, ut sive domi, sive extra ita se gerant, ac si ubique locorum divinus eos intuitus prospectaret, et timor eis Domini, veluti superior vigilantissimus moderaretur.

Modestiam nempe saeculares aspiciunt: ex illa sanctitatem religionis, et mores coniectant, quae vigeat disciplina: speculum mentis, ait D.

Hieronymus, est facies, et taciti oculi cordis fatentur arcana. Quia ex perfecta interiorum passionum compositione, et plane sedato sensuum tumultu modestia proficiscitur. Non est difficile ab externis interna colligere, quod enim ebullit intra, foras exhalat.

Iuvabit maxime ad huius virtutis acquisitionem Sacrorum Librorum lectio, et studium assiduum rerum divinarum: quod enim corporis, et sensuum maceratione aliquando non possumus, continuo studio, et frequenti lectione consequimur, uti testatur D. Hieronymus, gratias ago Domino, quod de amaro

semine litterarum dulces fructus carpo. Studia scilicet effervescentem iuvenili sanguinem comprimunt, et vividiores spiritus edomant frequentatae lectiones. Hortetur praeterea Novitios, ut libenti, et hilari animo quascumque mortificationes amplectantur, quarum ope saeculi vanitates, quaecumque humana pessum dando, et nos ipsos despiciamus, et aeternam felicitatem assequimur.

Nemo potest gaudere sum saeculo, et incoelo regnare cum Christo: certe post huius vitae gaudia sequentur lamenta aeterna, inquit Thomas a Kempis: Crux Christi est in religione ferenda, nec tam salutare pondus detrectandum, quod nihil aliud est, nisi iniurias tolerare, laeti duritiem, calorem, et frigus, vigiliis, labores, diu noctuque, famem, sitim, Superiorum acres obiurgationes, procul etiam crimine, quaecumque religionis incommoda libentissime perferre.

Quae primo aspectu durissima, nullum illis negotium facessent, si ad ea praemia, quae sequentur, oculos animi convertent, et illud Cassiani documentum servabunt: qui interrogatus a quodam Novitio Manaco, quid sibi faciendum esset, ut in suscepto Monasticae vitae instituto perseverare posset, respondit: ita domi semper te habe, ut primo die, quo religionem professus es: nunquam domesticus efficiaris, semper hospes recens in domum receptus tibi videare, quamquam fores vetustissimus inquilinus:

ne liberiores, ne solutiores te arbitreris; sic enim fiet, ut te nunquam pigeat laborum, obedire non recuses, aut submurmures, quod maiore, quam alii tibi pares, onere opprimaris.

Magnum quidem est, contra naturae propensionem, ac appetitus, contra pravos iam inolitos animo mores, contra seipsum inire certamen, et in tanto praelio fortiter depugnare, ac vincere, nisi diutissime certaminis discimus rationem, sed quo maior erit pugna, et periculosior, eo speciosior erit victoria. O grande spectaculum, mirabile prodigium, videre gratiam oppugnare naturam, et animum inniti adversum se.

Quare Magister Novitios doceat, ut suae libenter se disciplinae, et regimini subiiciant, ut ipso duce de perniciosissimo hoste triumphent, et omnibus virtutibus prodeant Deo largiente, instructi in campum. Ne timeant contra seipsos decertare, sed magno ausu stricto mortificationis gladio obviam eant; nam facile, idem inquit B. Laurentius, animi sui victor efficitur, cum contra se pugnare non veretur.

Infinita paene sunt, quibus in spirituali disciplina Novitii essent erudiendi. Sed ea, ut facilius ediscantur, ad tria potissimum capita reducit Dionysius Areopagita, ad purgationem videlicet, illuminationem, et perfectionem.

Quia Magister primum debet Novitios, ubi habitum induerint religionis, ab omnibus peccatorum sordibus,

saecularibus moribus, et maculis omnibus, quae illi adhaeserint, emundare, mortificando, poenas infligendo. Secundo ab eorum mentibus ignorantiae caliginem, proposito virtutum splendore, dispellere compendiarium ad virtutum viam, eis ostendendo regulas, constitutiones explicando, orationem, et meditationem praecipue, caeremonias, et caetera ad nostram Congregationem pertinentia eos docendo. Nec ab hoc opere desistat, donec Christum, eiusque perfectam imitationem in eorum animis infixit: ut cum Apostolo possit dicere: Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis(Gal.4,19), et Novitiorum mentes ardenti erga Deum, et proximum charitate succenderit, qua inferiora omnia fastidientes soli Deo arctius adglutinentur.

Quod si probationis anno, non poterit Novitios ad huiusmodi perfectionem adducere, satis sit pro virili parte laborasse, ut eis perfectionis speciem obiiceret, ac in eius amorem alliceret: fiet enim, iuvante Deo, ut progressu temporis, quod semel cognoverint, ac adamarint, consequi studiosissime enitantur. Instruat ulterius quomodo possint iuveniles quosdam impetus compescere, propriorum scilicet operum complacentiam, vanam gloriam, nobilitatis, divitiarum, dignitatum, parentum, familiae, splendoris domestici iactantiam.

Non sinat eos suos errores mendaciis obvolvere, aut aliquam praetexere excusationem: non alios eorundem

insimulare, aut culpam in socios reiiicere: sed mortificationis, et reprehensionis gladio pravas vitiorum radices repente succidat: ne huiusmodi minoribus criminibus assueti, deinceps in graviora labantur.

Puritatem vitae maxime commendet, cuius studiosissimi sint, quam unice diligit Christus, et a religioso deposcit.

Moneat bene de omnibus esse loquendum, praecipue de maioribus natu: edoceat a quocumque sumere documenta virtutum; et rerum scitu dignarum, quas didicerint, aut legerint, brevia, quae ad manum sint, seponere commentaria, et codices texere, Sacrae Scripturae praesertim: cuius aliqua quotidie legenda esse D. Hieronymus, et Augustinus suadent: sacram, inquit, Scripturam avidè legant, devote audiant, et ardentè addiscant. De rebus sacris, spiritualibus invicem disserere eos studeat. Denique veluti aurifex, ita iuvenilium mentium pretiosissima gemmas expoliat, ut illum, quem induxerit, nitorem, quandiu vivant, illibatum conservent: tenacissime enim haerebit, quod primis annis educationis Adolescentes didicerint.

Absolute probationis anno, antequam nostrae Congregationis nuncupent vota: sciscitabitur ab iis Magister, an velint perseverare, an illis placeat nostrum vivendi institutum, et disciplinam; an saeculares adhuc aliquos retineant habitus, vel omnes

prorsus exuerint: quantum Novitiatus anno in via spirituali profecerint.

Quod si vederit quamquam eorum parum in Christi schola didicisse, aut exiguos in virtutibus fecisse profectus: huius rei, quam fidissime, ac sincerissime, nullo modo odio, amore, aut favore suadente, superiores admoneat, et sciat, se magis religioni, omnium nostrum parenti, debere, quam quibuscumque rationibus humanis.

Si ad professionem admittantur, declaret iis, quibus se nexibus sint constricturi: quanti referat votorum obligatio: quod onus sint subituri: ne pronunciatis votis imprudenter in ipsa rerum difficilium experientia ab instituto resiliant; satis enim est, inquit Urbanus tertius, non vovere, quam post votum, prout melius potest, non proficere.

Nam sicut religiosus status Deo gratissimus est, et maximi omnium aestimatur, et Christianae reipublicae utilissimus, ita neminem magis Deus detestatur, et punit, quam qui tam salutari vivendi instituto, ac plane caelesti relicto, ad mundum perfidissime transfugit Religionis nequissimus perduellis.

Quamobrem huius rei magnitudinis serio admoneantur Novitii, ne cum lucernae debuissent in domo Dei usquequaque nitescere, extinctae fumum, ac foetorem exhalent, et evadant sal illud infatuatum, quod ad nihil valet, nisi, ut mittatur foras, et conculcetur ab hominibus (Mt.5, 13).

Totius anni probationis peccatorum maculas, quas contraxerint, generali confessione detergant, et ita se praeparent ad votorum nuncupationem, ut cum Deo sanctissime copulentur, et quamdiu vivant illi devotissime religiosum obsequium praestent, quo tandem Religionis defunctis laboribus aeternam felicitatem consequantur.

F i n i s

Nos Joseph Besio

Praepositus Generalis Clericorum Regularium
Somaschensium

Cum recudi contigerit librum Constitutionum
nostrarum pro Clericis primae et secundae probationis,
Nos huius libri secundam partem Novitiorum
Magistrum spectantem, attentis votis duorum ex nostri
Patribus, quorum revisioni tradidimus, adprobamus, et
ut typis mandetur facultatem concedimus.

Datum ex Nostro Collegio S. Mariae Magdalenae
Genuae pridie idus Maii anno 1865.

D. Joseph Besio Praep. Gen.

D. Joseph Muti C.R.S. a secretis.».